

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Afghanistan

**Sikkerhetssituasjonen i Balkh-
provinsen i 2019**

6. april 2020

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

Balkh has been a relatively calm and stable province in the northern Afghanistan. However, compared to 2018, there has been a steady increase in the number of security incidents in 2019. Attacks by armed opposition groups on Afghan security forces' check points, bases and convoys represent the majority of the incidents. Conflict-related violence takes place especially in the three western districts of Balkh, Char Bolak and Chimtal. In 2019 the main highway has been heavily affected, the most targeted section being west of Balkh City to the administrative border of the neighbouring province of Jawzjan.

Sammendrag

Balkh har vært en relativt rolig og stabil provins i det nordlige Afghanistan. I 2019 har imidlertid antall sikkerhetshendelser i provinsen økt jevnt sammenliknet med 2018. Majoriteten av opprørsaktiviteten er angrep rettet mot afghanske sikkerhetsstyrkers kontrollposter, baser og konvoier. Det er spesielt i de tre vestlige distriktene Balkh, Char Bolak og Chimtal at konfliktrelatert vold finner sted. Konflikten utspiller seg på veinettet, og i 2019 har spesielt hovedveien vest for Balkh by til naboproinsen Jawzjans administrative grense vært rammet.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Kort om utviklingen i 2020	7
2 Bakgrunn	8
3 Provinsens aktører og lokale maktforhold	9
3.1 Afghanske og internasjonale styrker	10
3.2 Talibans tilstedeværelse.....	10
3.3 Lokale aktører	11
4 Sikkerhetssituasjonen i Mazar-e Sharif by	13
4.1 Konfliktmønster og konfliktnivå	13
4.1.1 Talibans tilstedeværelse i Mazar-e Sharif.....	15
4.2 Andre sikkerhetshendelser i byen.....	15
4.3 Kriminalitet.....	16
5 Konfliktmønstret i provinsen for øvrig	17
5.1 Opprørsaktivitet	18
5.1.1 Taliban angriper sikkerhetsstyrkenes kontrollposter, baser og konvoier	18
5.1.2 Angrep på distriktssentre	19
5.1.3 Talibans illegale kontrollposter	20
5.2 Afghanske sikkerhetsstyrkers aktivitet.....	22
6 Voldens intensitet og spredning	23
6.1 Konfliktnivå: Den konfliktrelaterte volden har økt i 2019	23
6.2 Hvilke områder var mest utsatt for konfliktrelatert vold i 2019?	24
6.2.1 Det registreres flere sikkerhetshendelser på hovedveien	25
6.3 Kildenes oppsummerende beskrivelser av distriktene.....	26
6.3.1 De vestlige distriktene	26
6.3.2 De sørlige distriktene.....	27
6.3.3 De nordlige distriktene	28
6.3.4 De østlige distriktene	28
6.3.5 De sentrale distriktene	29
7 Sivile rammes av konflikten	29
8 Referanser	31

1 Innledning

Dette temanotatet omhandler sikkerhetssituasjonen og konfliktmønsteret i provinsen Balkh og provinshovedstaden Mazar-e Sharif i 2019. Det overordnede fokus er hvorledes og hvor den væpnede konflikten utspiller seg i provinsen.

Innledningsvis gir notatet en kort redegjørelse om de stridende partene og andre aktører i provinsen. Det er lokale forskjeller på hvordan konflikten utspiller seg i ulike deler av provinsen, og spesielt gjelder dette konfliktmønsteret og omfanget av konfliktrelatert vold i provinshovedstaden Mazar-e Sharif. Notatet vil først omhandle sikkerhetssituasjonen i Mazar-e Sharif, før konfliktmønsteret og utbredelsen av konflikten i provinsen for øvrig blir beskrevet.

Notatet bygger på muntlige kilder som Landinfo hadde samtaler med under en informasjonsinnhentingsreise til Balkh-provinsen i slutten av oktober 2019.¹ Landinfo vurderer kildene som pålitelige og med god innsikt og kunnskap om provinsen Balkh.

De fleste kildene representerer det sivile samfunnet i Afghanistan, som ulike ideelle og frivillige ikke-statlige aktører. Organisasjonene kildene er ansatt i, er både store og små; alle har tilstedeværelse og prosjekter i Balkh-provinsen. Primært har organisasjonene et humanitært fokus og jobber hovedsakelig med utviklingsprosjekter innen utdanning, helse og rettigheter for sårbare grupper.

Majoriteten av organisasjonene har hovedkontor i provinshovedstaden Mazar-e Sharif og er ledet av afghanere med bosted i byen. Men siden organisasjonene også har tilstedeværelse i en del av provinsens forskjellige distrikter, har kildene også førstehåndskunnskap om sikkerhetssituasjonen lokalt. Områdene organisasjonene gjennomfører prosjekter i, må være tilgjengelig for ansatte. For å kunne gjennomføre prosjektene ute i distriktene, gjør organisasjonene ofte sine egne sikkerhetsvurderinger og utarbeider risikoanalyser (NGO F, møte i Balkh oktober 2019). Enkelte rangerer eksempelvis områder etter hvorvidt de anses som sikre, usikre eller på et høyst eskalerende nivå sikkerhetsmessig. At organisasjonene har kunnskap om og innsikt i sikkerhetssituasjonen til enhver tid, er en forutsetning for å implementere prosjekter og en livsnødvendighet for de ansatte (NGO D, møte i Balkh oktober 2019).

Kildene var samstemte i sin oppfatning, beskrivelse og forståelse av den overordnede sikkerhetssituasjonen i Balkh-provinsen som helhet, og informasjonen de gav varierte kun hva gjelder detaljkunnskap knyttet til de ulike

¹ Informasjonsinnhentingsreisen var arrangert av det østerrikske Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Country of Origin Information Department of the Federal Office for Immigration) og ble gjennomført sammen med to representanter fra Østerrike.

distriktene. De muntlige kildene er anonymiserte og verken navn eller organisasjonstilknytning oppgis.

Skriftlige kilder, dog i begrenset grad, er også benyttet i notatet. Det er vanskelig å finne skriftlige kilder som spesifikt belyser situasjonen i Balkh, fordi tilgjengelig skriftlig materiale om sikkerhetssituasjonen i Afghanistan ofte er knyttet til landet som helhet eller til andre provinser enn Balkh.²

Nyhetsmedier publiserer tidvis informasjon om sikkerhetshendelser som har forekommet i provinsen, men disse avleirer et inntrykk om at det skjer relativt få hendelser i provinsen. I tillegg fremstår dekningen tilfeldig og lite systematisk. Basert på media, kan det være vanskelig å få tilstrekkelig informasjon fra ulike områder. Dette kan gjelde omstridte områder, men også områder hvor Taliban har betydelig tilstedeværelse eller områder som vurderes som så avsidesliggende at det har liten eller ingen strategisk betydning for partene i konflikten, eksempelvis Zari-distriktet.

Det er helt generelt et lite pressemiljø i Mazar-e Sharif. Rapporteringer i nyhetsmedier kan være få, partiske og/eller preget av konflikten. Spesielt når det er bakkekamper, mottar media ofte kun rapporter fra afghanske sikkerhetsstyrker, og det er få muligheter for å kryssjekke informasjonen. Det er også en tendens til «circular reporting» – såkalt rundløyperapportering – der mediene referer hverandre (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

De skriftlige kildene som er benyttet i dette notatet – spesielt nyhetsartikler – er derfor ment å supplere og fungerer mer som illustrasjoner for beskrivelsene og vurderingene de muntlige kildene har gitt.

I den grad tallmateriale presenteres i notatet, bør dette ikke tolkes bokstavelig, men som uttrykk for en utvikling eller trend. Årsaken er at det i Afghanistan er et begrenset antall kilder som presenterer systematisk og sammenlignbart kvantitativt datamateriale over tid om den konfliktrelaterte volden. Landinfo har flere ganger tidligere problematisert dette forholdet i ulike temanotat om sikkerhetssituasjonen i landet (Landinfo 2017). Situasjonen vanskeliggjøres ytterligere når man skal fokusere på provins- og distriktsnivå.

1.1 Kort om utviklingen i 2020

Siden slutten av februar 2020 har den internasjonale oppmerksomheten vært rettet mot avtalen Agreement for Bringing Peace to Afghanistan mellom USA og Taliban, inngått den 29. februar 2020. Avtalen regulerer tilbaketrekking av de

² Se eksempelvis rapporteringer fra Afghanistan Analysts Network. Utover EASOS rapport om sikkerhetssituasjonen i Afghanistan publisert mai 2019 og ecoi.nets oppramsing av meldte sikkerhetshendelser (hovedsakelig fra ACLED) i Mazar-e Sharif, er Landinfo ikke kjent med rapporter som analyserer sikkerhetssituasjonen i Balkh i 2019.

internasjonale styrkene innen 14 måneder, fangeutveksling, at Afghanistan ikke skal huse terrornettverk og oppstart av samtaler mellom afghanske myndigheter og Taliban (Government of the United States of America 2020).

En syvdagers periode med redusert voldsnivå, med oppstart 22. februar 2020, ble gjennomført i forkant av signeringen av avtalen og skulle fungere som en døråpner for neste steg og de intra-afghanske samtalene (AAN 2020). Offisielle talsmenn hevdet at volden sank med opptil 80 prosent, men fire dager ut i perioden var det igjen kamphandlinger i flere provinser (Marshal 2020). Ifølge New York Times har Taliban gjennomført minst 76 angrep i 24 ulike provinser, mens USA gjennomførte luftangrep (Rahim & Mashal 2020).

De potensielle virkningene av avtalen diskuteres, men det er for tidlig å si om avtalen på sikt vil kunne føre til en slutt på den væpnede konflikten i landet. Det er stor usikkerhet knyttet til oppstarten av de intra-afghanske samtalene (NTB/NRK 2020). Uansett har president Ashraf Ghani utstedt et presidentdekret med godkjenning til løslatelse av 1500 Taliban-fanger (BBC 2020). FNs sikkerhetsråd har enstemmig gitt sin støtte til avtalen mellom USA og Taliban, gjennom en resolusjon (UN News 2020).

Utover det ovenstående, omhandler ikke dette notatet avtalen mellom USA og Taliban ytterligere. Informasjonen notatet baseres på, ble innhentet i slutten av oktober 2019, i en periode der de innledende samtalene mellom Taliban og USA hadde brutt sammen. Ingen av Landinfo møtepartnere var spesielt opptatt av disse samtalene i utgangspunktet. En kilde bemerket retorisk at det var vanskelig å forestille seg konkret hva fredssamtalene skulle resultere i, og om det vil innebære en bedring eller ei: «It's a very difficult question – to see how the peace process will result – maybe setback or not?» (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Selv om notatet er avgrenset til situasjonen i Balkh i 2019, har Landinfo også fulgt utviklingen i provinsen i 2020. Så langt ser det ikke ut til at det har forekommet noen vesentlige endringer hva gjelder konfliktmønster i 2020 sammenliknet med situasjonsbeskrivelsen for 2019.

2 Bakgrunn

Balkh-provinsen ligger nord i Afghanistan, og har internasjonale grenser til tre land; Turkmenistan, Usbekistan og Tadsjikistan. De internasjonale grensene bidrar til å gjøre provinsen betydningsfull og viktig. Provinsen utgjør en del av landets nordlige region, og grenser til Jawzjan-provinsen i vest, Sar-e Pul-provinsen i sørvest, Samangan-provinsen i sørøst og Kunduz-provinsen i øst.

Provinsen ligger 320 kilometer nord for Kabul. Landområdet utgjør over 16 000 km², om lag 2,5 prosent av hele Afghanistan. Provinsen har 15 distrikter: Balkh,

Char Bolak, Char Kent, Chimtal, Dawlatabad, Dehdadi, Kaldar, Kishendeh, Khulm, Marmul, Mazar-e Sharif, Nahr-e Shahi, Sholgara, Shortepa og Zari (CSO 2015, s. 1; EASO 2019, s. 96).

Nøyaktig statistikk om provinsens innbyggertall foreligger ikke, men afghanske myndigheter anslår at antallet er like under 1,5 millioner innbyggere for 2019-20 (NSIA 2019, s. 27). Balkh er en multietnisk provins, og befolkningen består av blant annet tadsjikere, pashtunere, usbekere, hazaraer og turkmenere.

Balkh er en viktig jordbruksprovins, hvor klimatiske forhold muliggjør to avlinger årlig. Selvbergingsjordbruk, i tillegg til husdyrhold, dominerer husholdningenes inntektsgrunnlag. Men i flere områder er befolkningen også avhengige av migrasjon. Særlig i rurale områder er arbeidsmarkedet vanskelig, hvilket innebærer at folk forflytter seg internt i provinsen for å finne arbeid. En del reiser også til utlandet, spesielt til Iran (NGO G, møte i Balkh oktober 2019; CSO 2015, s. 1, 30).

Provinshovedstaden Mazar-e Sharif er en av Afghanistans største byer. Det bor omtrent 470 000 innbyggere i byen, ifølge afghanske myndigheter (NSIA 2019, s. 27). Dette utgjør om lag 30 prosent av provinsens totale befolkning (CSO 2015, s. 5). Byen regnes som det politiske, økonomiske og finansielle sentrum i nord. Mazar-e Sharif fungerer som hovedsete for den regionale handelen, i tillegg til handelen mellom det nordlige Afghanistan og de sentralasiatiske nabolandene.

3 Provinsens aktører og lokale maktforhold

Den væpnede konflikten i Balkh-provinsen står mellom afghanske sikkerhetsstyrker (ANDSF – Afghan National Defense Security Forces), inkludert det lokale politiet (ALP – Afghan Local Police) og andre myndighetsvennlige militser (PGM – Pro-Government Militia) samt internasjonale styrker på den ene siden, og Taliban, som kjemper mot afghanske myndigheter, på den andre siden.

Når det gjelder opprørsgrupperinger, navngir kildene ingen andre grupperinger enn Taliban. Det er ikke rapportert om tilstedeværelse av eller sikkerhetshendelser tilskrevet Islamic State Khorasan Province (ISKP) i Balkh.

Sikkerhetssituasjonen i Balkh kompliseres imidlertid av andre aktører, som lokale militser, mektige menn, krigsherrer og kommandanter. En internasjonal kilde (e-post 2018, 2019) har påpekt at militser, både myndighetsvennlige og andre væpnede grupperinger, er å anse som en «standardfaktor» i konfliktbildet, der væpnede sammenstøt helt uventet kan bryte ut, både på grunn av personlige konflikter, men også av politiske årsaker.

3.1 Afghanske og internasjonale styrker

Afghanske sikkerhetsstyrker anses for å ha god kapasitet i Balkh. Siden Taliban-regimets fall i 2001 har provinsen vært under myndighetskontroll. Nøyaktige tall er ikke kjent, men et stort antall personell er til stede i provinsen – angivelig flere tusen mann. Ofte blir det utplassert flere hundre ANDSF-personell fra Balkh til Faryab-provinsen for operasjoner og kamper der, noe som indikerer at kapasiteten i Balkh er god (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Kapasiteten i det nordlige og nordøstlige Afghanistan som helhet skal, ifølge opplysninger gitt av NATO, være rundt 45 000 ANDSF-styrker. Styrkene har ansvar for ni provinser: Badakhshan, Baghlan, Balkh, Faryab, Jawzjan, Kunduz, Samangan, Sar-e Pul og Takhar (NATO 2019).

Det er også internasjonal tilstedeværelse i provinsen, bestående av NATOs Resolute Support (RS)-styrker og amerikanske styrker. Train Advise Assist Command North – TAAC North – ledes av Tyskland, og er i all hovedsak stasjonert i Camp Marmal, som ligger i nærheten av provinshovedstaden Mazar-e Sharif. TAAC North har ansvar for de allerede nevnte ni provinsene i det nordlige og nordøstlige Afghanistan. NATO opplyser at det er rundt 2000 RS-styrker utstasjonert i TAAC North sitt ansvarsområde (NATO 2019).

I likhet med landet for øvrig, deltar de internasjonale styrkene i konflikten med luftangrep. Utover dette har de internasjonale styrkene en beskjeden rolle i konflikten i Balkh. Det er imidlertid nærliggende å anta at den internasjonale tilstedeværelsen i Camp Marmal i seg selv påvirker konfliktdynamikken på et overordnet plan, eksempelvis ved at Taliban i liten grad gjennomfører storskala-angrep fordi afghanske sikkerhetsstyrker enkelt kan få luftstøtte fra de internasjonale styrkene.

3.2 Talibans tilstedeværelse

Historisk har Taliban strevd med å få innpass og fotfeste i Balkh. Sammenliknet med andre provinser i den nordlige regionen, er Balkh den provinsen hvor Taliban har minst territoriell kontroll (internasjonal kilde, e-post 2020). Alle Landinfos kilder var samstemte om at ingen distrikter eller distriktssentre er under full kontroll av Taliban.

Tilgjengelig informasjon indikerer imidlertid at Taliban i 2019 har konsentrert og økt sin innsats i Balkh (internasjonal kilde, e-post 2019). Taliban synes nå å ha større innflytelse i flere distrikter. Dette gjelder spesielt i distriktene i vest og sør i provinsen, hvilket beskrives nærmere i punkt 6.3.

En internasjonal observatør (møte i Balkh oktober 2019) mente at Taliban er mye mer synlig i provinsen nå enn tidligere, og at Taliban helt generelt har spredd seg geografisk. Men Talibans tilstedeværelse er ikke nødvendigvis permanent, de kan

plutselig dukke opp for en periode, for deretter å forsvinne igjen. «They pop up», sa kilden. Kilden viste også til Talibans mobile skyggedomstoler og mente at disse kun oppstår sporadisk i Balkh. Kilden påpekte imidlertid at Taliban ikke har kontroll i noen urbane områder i provinsen, kun rurale områder.³

En internasjonal kilde (e-post 2020) mener at Taliban har økt sin rekruttering i Balkh-provinsen. Ifølge kilden foregår rekrutteringen stort sett lokalt, i motsetning til tidligere da flere talibanere som var aktive i provinsen kom fra andre provinser. Tidligere var rundt 90-95 prosent av Taliban i Balkh-provinsen pashtunere, men nå er det også talibanere fra andre etnisiteter, som usbekere og tadsjikere (men ikke hazaraer) (NGO C, møte i Balkh oktober 2019). Det er lite tilgjengelig informasjon om Talibans elitestyrke Red Unit i provinsen, og det er sjeldent elitestyrken blir nevnt når sikkerhetshendelser omtales.

3.3 Lokale aktører

Provinsens sterke mann er den tidligere krigsherren Atta Muhammad Noor – heretter omtalt kun som Atta – som er tadsjiker, og tilknyttet partiet Jamiat-e-Islami (Landinfo 2017, s. 24; 2018, s. 10). Fra 2004 og frem til midten av 2017 var Atta de facto provinsguvernør, selv om hans offisielle status fra 2015 kun var som «fungerende». Gjennom sitt personlige nettverk, har Atta kontrollert et betydelig antall menn, enten gjennom det lokale politiet eller andre myndighetsvennlige militser, ifølge Human Rights Watch (HRW 2015, s. 36-42).

Det er bred enighet om at Atta har vært en viktig årsak til Talibans relativt svake posisjon i provinsen. Afghanistan-ekspert Antonio Giustozzi og journalist Christoph Reuter (2011, s. 59) har fremhevet at Attas relativt velfungerende administrasjon og betydelige nettverk, i tillegg til at han har støttet andre viktige maktpersoner for å forhindre at de skulle skifte side til opprørerne, har bidratt til å hindre Talibans vekst i provinsen.

Selv om Atta ikke lenger innehar guvernørposten i provinsen, er han fortsatt en viktig maktfaktor (NGO B, møte i Balkh oktober 2019). Det er vanskelig å si med sikkerhet hvorledes Attas innflytelse påvirker selve den væpnede konflikten i provinsen, men at Atta fortsatt er en viktig sikkerhetsmessig faktor er tydelig. Kommandanter lojale til Atta og partiet Jamiat spiller en nøkkelrolle i provinsens sikkerhetsapparat flere steder i distriktene, da det er disse myndighetsvennlige

³ Når det gjelder begrepene «Taliban-kontroll» og «myndighetskontroll» betyr dette, slik Landinfo forstår det, at den enkelte part er tilstedeværende og i all hovedsak har «militær»/sikkerhetsmessig kontroll over området. I områder under myndighetskontroll, vil det allikevel variere i hvilken grad andre myndighetsfunksjoner blir utført eller tilbudt. I tillegg til støtte fra lokalbefolkningen, vil det blant annet avhenge av myndighetens kapasitet, ressurstilgang og korrupsjonsnivå. Landinfo forstår «omstridt» slik at myndighetene har kontroll i distriktssenteret, men at sikkerhetsstyrkene møter stor motstand på mindre eller større deler av territoriet utenfor senteret. «Taliban-kontroll» forstås slik at Taliban også kontrollerer distriktssenteret.

kommandantene og militsene som faktisk kjemper mot Taliban på bakken (internasjonal kilde, e-post 2018, 2019).

At Atta fortsatt er en sentral figur i maktspillet, kommer til syne med jevne mellomrom, blant annet i situasjoner der sentralmyndighetenes politiske beslutninger strider mot Attas interesser. Ved flere anledninger har det vært offentlig uenighet mellom Atta og president Ghani. Denne uenigheten har imidlertid aldri eskalert til voldelige situasjoner, før i mars 2019 da sentralmyndighetene utnevnte en ny politisjef i provinsen (internasjonal kilde, e-post 2019). President Ghani plasserte sin egen lojale mann i stillingen, og erstattet med dette Attas mann. Attas lojale militser og det lokale politiet protesterte mot utnevnelsen av den nye politisjefen. Presidenten sendte inn spesialstyrker, og det kom til voldelige sammenstøt som blant annet medførte at sivile ble drept (Nordland 2019). Situasjonen roet seg etter hvert ned, og den nye politisjefen ble innsatt i stillingen (Tolo News 2019).

De myndighetsvennlige militsene har vært mer aktive militært i den nordlige regionen enn landet for øvrig. En kilde bemerket at militsene har blitt mer synlige i provinsen Balkh etter at Atta ble fjernet som guvernør (internasjonal observatør, møte i Balkh oktober 2019).

Det er lokale variasjoner militsene imellom når det gjelder aktiviteter, interesser og tilknytning. Det lokale makt- og alliansespillet bidrar til sikkerhetsmessige utfordringer og tilsynelatende uforutsigbar dynamikk. Eksempelvis har det tidligere vært flere kamper mellom ulike Jamiat-kommandanter i distriktene Marmul, Kishنده og Sholgara, der bakgrunnen for kampene mest sannsynlig har vært knyttet til langvarige landkonflikter (internasjonal kilde, e-post 2018).

Det kan altså bryte ut vold og regulære militære trefninger mellom ulike krigsherrer, militser, afghanske myndigheter og opprørere – sikkerhetshendelser som ikke synes å være direkte knyttet til den væpnede hovedkonflikten i Afghanistan som sådan.

Voldelige sammenstøt brøt eksempelvis ut i Mazar-e Sharif i desember 2019 (mer om hendelsen under punkt 4.2), da ANDSF forsøkte å pågripe krigsherren Nizamuddin Qaisari. Qaisari har forbindelser til partiet Junbesh og har vært en langvarig alliert med visepresident (og tidligere krigsherre) Dostum. Qaisari er fra Faryab-provinsen, hvor han blant annet i perioden 2016-2017 var politisjef i Qaisar-distriktet, og har blitt anklaget for overgrep mot lokalbefolkningen.⁴ Qaisari har flere eiendommer i Mazar-e Sharif og har i løpet av de siste årene forsøkt å etablere forretninger i byen. Han skal flere ganger ha kommet i konflikt

⁴ Qaisari er for øvrig en av krigsherrene som journalisten Anders Hammer (2019) beskriver i sin bok om hva som skjedde i den nordvestlige Faryab-provinsen etter at de norske soldatene trakk seg ut av provinsen.

med kommandanter lojale til Atta, i tillegg til konflikt med afghanske sikkerhetsstyrker (internasjonal kilde, e-post 2019).

Det er altså mange ulike lokale maktfignurer i provinsen. Sett utenfra kan lokale maktforhold fremstå som uoversiktlige, og det kan være vanskelig å forstå hvorledes det lokale maktspeillet – hvor alle aktørene er allierte med både opprørere og myndigheter, i tillegg til at man skifter allianser – utspiller seg (NGO B, møte i Balkh oktober 2019).

Selv om de lokale forholdene påvirker dynamikken i sikkerhetssituasjonen, vil dette notatet i all hovedsak fokusere på utviklingen i den væpnede konflikten mellom afghanske sikkerhetsstyrker og Taliban. Det neste kapittelet, kapittel 4, ser nærmere på sikkerhetssituasjonen i provinshovedstaden Mazar-e Sharif, mens kapitlene 5-6 fokuserer på provinsen for øvrig.

4 Sikkerhetssituasjonen i Mazar-e Sharif by

Alle Landinfos kilder var samstemte i sin vurdering av sikkerhetssituasjonen i Mazar-e Sharif by. Byen er ikke i like stor grad rammet av konfliktrelatert vold som andre store byer i Afghanistan.

Afghanske sikkerhetsstyrker har stor tilstedeværelse i byen og i omkringliggende områder, og som tidligere nevnt ligger NATOs militærleir, Camp Marmal, om lag ti kilometer fra byen.

Nærmest vegg-i-vegg med Camp Marmal, ligger også den internasjonale flyplassen Mazar-e Sharif International Airport, kjent som Mawlānā Jalāl ad-Dīn Muhammad Balkhī International Airport. Flyplassen har flere internasjonale ruter, blant annet til Tyrkia, Iran, Pakistan og India. Det er svært viktig for afghanske myndigheter å ha høy sikkerhet og beredskap både i byen og områdene rundt flyplassen.

Kildene mente likevel at sikkerhetssituasjonen i byen ble forverret i 2019 sammenliknet med 2018. Kildene var imidlertid tydelige på at sikkerhetsproblemene for sivilbefolkningen i byen i liten grad er knyttet til konfliktrelatert vold, men i all hovedsak omhandler kriminalitet.

4.1 Konfliktmønster og konfliktnivå

Selv om det forekommer relativt få konfliktrelaterte voldshendelser i Mazar-e Sharif, blir det registrert enkelte hendelser. Den hyppigste benyttede opprørsmetoden i Mazar-e Sharif er bruk av IEDer («Improvised Explosive Devices»). I 2019 ble det registrert om lag ti IED-hendelser i byen, der rundt seks

ble oppdaget i tide og avverget. Gjennomsnittlig intervall mellom IED-angrepene i 2019 i Mazar-e Sharif var på rundt 5 uker (NGO A, møte i Balkh oktober 2019; internasjonal kilde, e-post 2019).

I tidligere år skal det ha vært omtrent en til to IED-eksplosjoner per måned i byen (internasjonal kilde, e-post 2018; Landinfo 2017, s. 26). Landinfo er ikke kjent med det nøyaktige antallet IED-angrep i 2018.

Majoriteten av IED-angrepene er små lavskala-angrep, designet for å ramme ANDSF-kjøretøy eller fotpatrolje. Dette kan eksempelvis dreie seg om en magnetisk bombe festet på en motorsykkel (NGO B; A, møte i Balkh oktober 2019). Den 17. desember 2019 ble eksempelvis 12 sivile såret da en magnetisk bombe eksploderte i byen i nærheten av en politibil (Reporterly 2019a).

Rundt 90 prosent av IED-hendelsene inntraff i sentrum av byen, innenfor en radius på omtrent 500 meter fra den blå moskeen (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Normalt er ANDSF, som alltid har en høy tilstedeværelse i dette området av byen, målet for angrepene (internasjonal kilde, e-post 2019).

En kilde (internasjonal observatør, møte i Balkh oktober 2019) fortalte om en konkret hendelse der en IED detonerte på en parkeringsplass. Kilden tolket hendelsen som en konkret advarsel til det tyske konsulatet om ikke å gjennomføre møter i Mazar-e Sharif, siden den tyske konsulens bil hadde stått parkert på åstedet et par timer tidligere.

Mazar-e Sharif har ikke vært åsted for komplekse og høyprofilerte angrep siden november 2016, da det daværende tyske konsulatet ble angrepet (Hasrat-Nazimi 2016). Det er heller ikke rapportert om sekteriske angrep i byen de siste årene, som rapportert fra både Kabul og Herat.⁵

Målrettede drap som angrepsmetode fra Taliban forekommer kun unntaksvis i Mazar-e Sharif. I oktober 2019 ble imidlertid en person med selvmordsvest arrestert i byen, angivelig for å ha planlagt et angrep på general Malik. Generalen beskrives av kilden som en kontroversiell, men mektig skikkelse, og Taliban skal flere ganger ha forsøkt å ramme ham.⁶ Nå er han blant annet leder for et av de private universitetene i byen (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Det nasjonale sikkerhetsdirektoratet (NDS) anklaget Taliban for å stå bak angrepet, men motivet er ikke kjent (Reporterly 2019b; Khaama Press 2019).

⁵ I 2011 ble det gjennomført et angrep mot shiaer i Mazar-e Sharif, der fire personer døde (AAN 2017). Det er ikke fastslått med sikkerhet hvem som stod bak angrepet, men ubekreftede meldinger rapporterte at den pakistanske gruppen Lashkar-e Jangwi påtok seg ansvaret (Clark 2011).

⁶ For mer informasjon om Malik, se for eksempel Afghan Biographies; http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=994&task=view&total=4261&start=2879&Itemid=2

4.1.1 Taliban tilstedeværelse i Mazar-e Sharif

Taliban har ingen synlig tilstedeværelse i Mazar-e Sharif. Dette var alle kildene samstemte om. Hvilken faktisk tilstedeværelse Taliban har i byen, er vanskelig å vite. En kilde (NGO C, møte i Balkh oktober 2019) mente at Taliban sannsynligvis har en viss tilstedeværelse, men den er verken synlig eller åpenbar. «They come and see and then go», uttalte kilden, og pekte på at det er relativt enkelt for en talibaner som ikke er ikledd hodetørkle, men kledd som majoriteten av innbyggerne i byen, å bevege seg rundt uten å vekke oppmerksomhet.

Landinfos kilder var også enige om at Taliban generelt ikke har støtte i befolkningen i Mazar- Sharif. Det er heller ingen i byen som skattlegges av Taliban.

Manglende støtte er sannsynligvis en av grunnene til at Taliban kun utfører småskala-angrep i byen. Slike angrep er relativt enkle å gjennomføre, siden de verken fordrer store mengder sprengstoff eller mye planlegging og koordinering (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Mazar-e Sharif har relativt gode sikkerhetstiltak. Afghanske sikkerhetsmyndigheter har flere kontrollposter på veiene inn til byen. Større kjøretøy, som lastebiler, blir stor sett kontrollert. Dette vanskeliggjør transport av store mengder sprengstoff til bruk i større angrep. Støtten afghanske myndigheter har i befolkningen, fører også til at folk flest tipser sikkerhetsmyndighetene dersom de opplever eller ser noe mistenkelig (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Å gjennomføre store og komplekse angrep i Mazar-e Sharif er vanskelig, men selvsagt ikke umulig. Flere kilder påpekte at siden Taliban klarer å gjennomføre store angrep i andre byer, så er det urealistisk å tro at ikke dette også kan skje i Mazar-e Sharif.

4.2 Andre sikkerhetshendelser i byen

Det er et komplisert politisk og sikkerhetsmessig miljø i byen, og flere ulike væpnede fraksjoner og militser er aktive. Sikkerheten i byen er, som tidligere nevnt, knyttet til handlinger begått av lokale maktpersoner som omgir seg med væpnede menn. Bare i løpet av juni 2019 skal politiet av avvæpnet over 30 menn (Pajhwok reporter 2019).

Det er ikke uvanlig med spenning mellom ulike lokale maktpersoner, som tidvis resulterer i sikkerhetshendelser (internasjonal kilde, e-post 2019). I juni 2019 ble eksempelvis sivile rammet i en skuddveksling mellom ANP-medlemmer med tilknytninger til ulike maktpersoner, og som tidligere nevnt, brøt det ut væpnet sammenstøt mellom ANDSF og krigsherren Qaisari i desember 2019. Sammenstøtet varte i nesten 24 timer der om lag 150 militskrigere skal ha kjempet

mot ANDSF. Blant annet ble rakettdrevne granater og beskytning fra helikopter tatt i bruk. Sivile flyktet fra nabolaget. I alt skal minst åtte av Qaisaris menn ha blitt drept og 30 arrestert, mens hovedpersonen selv kom seg unna (Rahim & Mashal 2019; Shaheed 2019).

En internasjonal kilde (e-post 2018) har tidligere påpekt at offisielle myndigheter, som provinsguvernøren og politisjefen, har liten kontroll over de lokale maktpersonene, herunder Atta, og deres militser. Denne situasjonen er, etter Landinfos mening, fortsatt gjeldende.

I situasjoner med sammenstøt mellom ulike kommandanter og militser, har det også skjedd at Taliban har påtatt seg ansvar for hendelsene, selv om det er lite trolig at Taliban har hatt noe med hendelsene å gjøre (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). At Taliban hevder å være en aktør, skaper en situasjon der det kan være vanskelig å trekke tydelige skiller mellom lokale konflikter og hovedkonflikten. Når Taliban går ut og påtar seg ansvar sentralt, og det omtales i media, må man ha detaljert lokalkunnskap for å vurdere om situasjonen er konfliktrelatert eller bunner i lokale og/eller personlige konflikter.

Det kan også være uklare forbindelseslinjer mellom ANP, myndighetsvennlige militser og kriminelle grupperinger. I det nevnte sammenstøtet i juni 2019, skal angivelig ANP-personell ha forsøkt å arrestere en smugler mens andre ANP-medlemmer forsøkte å forhindre dette. ANP-personalet som var involvert, skal ha vært knyttet til ulike maktpersoner (internasjonal kilde, e-post 2019).

4.3 Kriminalitet

Det foreligger ikke offisiell kriminalstatistikk for Mazar-e Sharif, og det er generelt vanskelig å finne kildeforanket informasjon om omfanget av kriminalitet.

Alle kildene Landinfo hadde møter med var tydelige på at kriminalitet er en utfordring for befolkningen i Mazar-e Sharif, og majoriteten av kildene hadde en oppfatning om at kriminaliteten hadde steget de siste årene. Ifølge en internasjonal kilde (e-post 2019) har kriminaliteten i byen økt gradvis fra år til år siden 2016.

I første halvdel av 2019 skal det ha vært noe mindre kriminalitet i byen sammenliknet med 2018 (internasjonal kilde, e-post 2019; NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Dette hadde sammenheng med en politioffensiv mot kriminaliteten i byen i april og mai, etter at den nye politisjefen ble innsatt i stillingen. Spesialenheten ved navn trippel åtte – Special Unit 888 – som normalt er en elitestyrke innen sikkerhetsstyrkene – ble blant annet satt inn i kriminalitetsbekjempelsen (internasjonal observatør, møte i Balkh oktober 2019).

De mange gjennomførte aksjonene i april og mai 2019 mot ulike kriminelle miljøer i Mazar-e Sharif, bidro blant annet til at de kriminelle til en viss grad ble

presset ut av sentrum til utkanten og forstedene av byen. Den nye politisjefen «cleaned up with the iron broom», oppsummerte en internasjonal observatør (møte i Balkh oktober 2019). Etter at politioffensiven ble avsluttet, har imidlertid kriminaliteten igjen økt (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Kriminalitetsbildet er stort sett preget av væpnede ran, der folk blir stoppet på gata og ranet for eiendeler, mobiler og penger. I tillegg rapporteres tyveri og innbrudd i private hjem (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Slik kriminalitet er blitt tilnærmet normalisert, til en slik grad at de berørte i mange tilfeller ikke anmelder hendelsene til politiet, ifølge en internasjonal kilde (e-post 2019). Dette tilsier at mørketallene er store og kriminalstatistikken er mangelfull.

En NGO-kilde (C, møte i Balkh oktober 2019) beskrev hvilke sikkertiltak han brukte for å forebygge ran. Kilden anså seg selv som profilert på grunn av sin stilling som leder for en bistandsorganisasjon. Kilden sykler rundt i byen, men har sjeldent med seg mobil eller store pengesummer, kun noen små sedler. I tilfelle kilden skulle bli ranet, kunne han da gi omtrent 100-200 afghani til ranerne og forhåpentligvis komme seg unna med det. Kilden vurderte sikkerheten i byen og i de ulike nabolagene kontinuerlig, og endret rute hver gang han var i bevegelse. Ved å variere reiserute, mente kilden det ville være vanskeligere for kriminelle å planlegge et målrettet ran. Kilden beveget seg ute i byen etter mørkets frembrudd, men kun i nærheten av sin private bopel.

Kidnappinger for løsepenger i Mazar-e Sharif har i 2019 kun forekommet unntaksvis. Selv om det ikke er noen trend, kan slike hendelser naturligvis skje, men dette vil da mest sannsynligvis være en enkelthendelse (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

5 Konfliktmønstret i provinsen for øvrig

Balkh påvirkes av forholdene i naboprovinsene. Spesielt situasjonen i provinsene Jawzjan og Sar-e Pul skaper en spillover-effekt på sikkerhetssituasjonen i Balkh (internasjonal kilde, e-post 2019). Balkh-provinsens geografiske beliggenhet, mellom Jawzjan i vest og Kunduz i øst – to provinser med betydelig tilstedeværelse av Taliban – bidrar også til at de nordlige delene av Balkh benyttes som transittkorridor av Taliban, ifølge en NGO (B, møte i Balkh oktober 2019).

Taliban samarbeider både internt i provinsen og på tvers av provinsgrensene. Dette synliggjøres ved at lokale Taliban-grupper raskt får forsterkninger fra andre områder ved pågående angrep, noe som spesielt gjelder ved angrep i nøkkelområder (internasjonal kilde, e-post 2020).

Konfliktmønsteret i 2019 har i stor grad fulgt de samme trendene som de tre siste årene,⁷ men med et høyere konfliktnivå (internasjonal kilde, e-post 2020). Nesten 70 prosent av registrerte sikkerhetshendelser er væpnede sammenstøt, mens opprørernes bruk av improviserte eksplosiver som angrepsmetode, står for rundt 10 prosent av hendelsene (internasjonal organisasjon, e-post 2019).

Konfliktmønsteret i Balkh-provinsen er i stor grad knyttet til veinettet og i særdeleshet til Afghanistans viktigste vei – den nasjonale ringveien, også kjent som Highway One. Denne veien binder sammen de største byene i landet og går gjennom Balkh-provinsen.

Konfliktdynamikken i provinsen følger et tradisjonelt sesongmønster med opp- og nedgang i kampperioder, dette i motsetning til landet som helhet. Om vinteren er det mindre kamper inntil våren kommer og kampsesongen kunngjøres, mens kampene igjen synker om sommeren og i løpt av ramadan, for så å øke jevnt utover høsten. Ifølge en kilde, er det ikke noe store endringer imellom sesongene, men variasjonen i sesongmønsteret er betydelig nok til å anse som en fortsatt synlig trend i provinsen (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

5.1 Opprørsaktivitet

Opprørsaktiviteten i provinsen består i all hovedsak av angrep mot afghanske sikkerhetsstyrkers kontrollposter, baser og konvoier. Disse tre angrepstypene utgjør opptil 80 prosent av all opprørsaktivitet i Balkh. De resterende 20 prosentene av Talibans aktivitet, er angrep på ulike distriktssentre og iverksettelse av illegale kontrollposter på veiene (NGO A, møte Balkh 2019).

5.1.1 Taliban angriper sikkerhetsstyrkenes kontrollposter, baser og konvoier

Majoriteten av Talibans angrepstaktikk er altså rettet mot ANDSFs kontrollposter, baser og konvoier. Kontrollpostene er ofte bemannet av lokalt politi eller myndighetsvennlige militser. Sikkerhetsstyrkenes kontrollposter anses derfor som enkle mål for Taliban, fordi de er dårlig forsvarte, ifølge en internasjonal observatør (møte Balkh 2019).

En stor andel av angrepene skjer på veinettet. Den største risikoen sivile løper ved ferdsel på veiene, er tilfeldigvis å være i nærheten når angrep gjennomføres og dermed bli rammet av kryssild og bakkekamper. Tidspunktet som innebærer høyest risiko er altså når et sivilt kjøretøy passerer gjennom en ANDSF-

⁷ Landinfo publiserte i 2018 i responsen Afghanistan: Sikkerhetssituasjonen i den nordlige regionen – oppdatering (2018) og i 2017 temanotatet Afghanistan: Sikkerhetssituasjonen i den nordlige regionen.

kontrollpost eller er i nærheten av eller passerer en base (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

I tillegg til direkte angrep, er angrep mot ANDSF-kjøretøy på veiene fra distanse en typisk del av konfliktmønsteret, som har vart i flere år. Selv om Taliban angriper ANDSF-kjøretøy fra distanse, påpekte en NGO-kilde at de normalt ikke angriper sivile biler fra distanse (NGO A, møte Balkh 2019).

Taliban benytter også IEDer i sine angrep. På sekundærveiene, veier som går parallelt med hovedveien, kan det være en økt risiko for IEDer langs veien. IEDene er som regel rettet også mot afghanske sikkerhetsstyrker; kontrollposter, patruljer eller kjøretøy. En NGO-kilde (B, møte i Balkh oktober 2019) påpekte at Talibans bruk av IEDer langs veiene i utgangspunktet ikke er rettet mot sivile, men mot militære som reiser på veiene.

5.1.2 Angrep på distriktssentre

I løpet av 2019 har Taliban normalt utført to til tre angrep på ulike distriktssentre hver måned. Angrepene varierer i omfang. De fleste er lavskala-angrep, angrep som utføres raskt og flyktig – det skytes fra distanse mot offentlige bygninger i en time eller to og det oppstår skuddvekslinger mellom Taliban og sikkerhetsstyrkene – før Taliban trekker seg tilbake. Andre angrep fremstår som mer koordinerte, der Taliban tilsynelatende er mer forberedt. Slike angrep kan vare i en dag eller lengre. De utføres det bakkekamper, beskytning med bombekastere og liknende. Et angrep på distriktssentre kan medføre at afghanske eller internasjonale styrker svarer med luftangrep (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Spesielt distriktssenteret i Zari skal ha blitt angrepet av Taliban flere ganger i løpet av 2019.

Taliban har i Balkh kapasitet til å vinne et distriktssenter i løpet av et angrep. Det er imidlertid lite sannsynlig at de vil klare å holde et distriktssenter over tid, med tanke på ANDSF og de internasjonales tilstedeværelse og kapasitet i provinsen. En kilde (NGO B, møte i Balkh oktober 2019) mente at Taliban har liten interesse i å faktisk ta kontrollen i et distriktssenter, fordi de vet at de ikke har kapasitet til å holde det. En annen kilde (NGO A, møte i Balkh oktober 2019) mente at Taliban er interessert i å vinne et distriktssenter, men siden de ikke vil klare å holde distriktssentret for særlig lenge, så har de – så langt – ikke prioritert slike angrep. Å vinne og holde et distriktssenter innebærer og krever en strategisk stor investering og bruk av ressurser fra Talibans side. Dette en investering Taliban ikke har vært villig til å ta i Balkh.

Mobilitet og bevegelsesfrihet er strategisk viktig for Taliban. I Balkh-provinsen kontrollerer Taliban flere nøkkelområder. Taliban har i så måte store nok landområder – som er sentrale – under sin territorielle kontroll til at mobiliteten er sikret. Med mindre erobring av et distriktssenter er helt avgjørende for deres

territorielle kontroll, vil de mest sannsynlig ikke investere mye krefter og ressurser i forsøket på å erobre og holde et distriktssenter (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Når det gjelder erobring av et distriktssenter eller provinshovedstaden, mente flere kilder at man ikke kan sammenlikne situasjonen i Balkh med eksempelvis Kunduz-provinsen – hvor Taliban nesten hvert år gjennomfører et angrep mot Kunduz by – bare for å vise seg frem og si «vi kan, når vi vil» og at de er kapable til å sette dagsorden (NGO B; A, møte i Balkh oktober 2019).

Luftangrepene fra afghanske eller internasjonale stryker, har ført til endring i Talibans taktikk. Tidligere da luftangrep sjeldnere ble benyttet, gjennomførte Taliban angrep med store styrker, eksempelvis styrker på 300 mann. Dette ser man ikke lengre i Balkh-provinsen. En kilde (NGO B, møte i Balkh oktober 2019) mente at Taliban beveger seg mest på nattetid, i ly av mørket. Taliban vet at de ikke kan operere fritt som gruppe i dagslys grunnet afghanske sikkerhetsstyrkers operasjoner med luftstøtte. Selv i de tilfellene Taliban angriper distriktssentre, så benytter de seg, som tidligere nevnt, sjeldent av mer enn 20-30 krigere, fordi de frykter store tap i luftangrepene. Angrep på distriktssentre vil av samme grunn i stor grad forekomme i gravgrendte strøk, som i Zari, hvor det tar lengre tid for ANDSF å respondere og gi luftstøtte.

5.1.3 Talibans illegale kontrollposter

Regionalt sett, er Talibans illegale kontrollposter mer vanlige i naboprovinsene Sar-e Pul og Jawzjan enn i Balkh. Tradisjonelt har det vært få slike veisperringer på hovedveien i Balkh, fordi Taliban ikke har hatt kontroll langs veien og fordi ANDSF har en tilstedeværelse med baser og kontrollposter på veien. ANDSFs responstid vil variere utfra hvor man befinner seg på veinettet.

I 2019 har imidlertid slike veisperringer forkommet oftere på hovedveien i Balkh enn tidligere år. Taliban etablerer normalt veisperringer på hovedveien i områder som er omstridt eller hvor Taliban står sterkt, spesielt i distriktet Char Bolak, slik at de enkelt kan trekke seg tilbake (NGO A, møte Balkh 2019).

Risiko for illegale veisperringer både påvirker og hindrer sivil ferdsel på veiene. Det har i tillegg negative konsekvenser for økonomien generelt og den kommersielle transporten på veiene spesielt (UNAMA 2020, s. 50).

Talibans taktikk er vanligvis at et lite antall menn – kanskje en gruppe på fem til ti personer – setter opp veisperringer. Det er sjeldent større grupper som deltar i aktiviteter på hovedveien. De etablerer en veisperring for rundt 30-40 minutter, og trekker seg tilbake før ANDSF rekker å respondere og ankomme stedet (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Taliban har to målsettinger med kontrollpostene. Den ene er at de leter etter ANDSF-personell og myndighetsansatte ved å stoppe biler og søke gjennom kjøretøyene. Taliban beskrives som profesjonelle og raske, de stopper ikke nødvendigvis alle bilene, men velger seg ut enkelte; en høyprofilert bil vekker i utgangspunktet oppmerksomhet. Alle blir heller ikke spurt om identitet, de ser seg ut enkelte personer og vet tilsynelatende raskt hvem de skal sjekke. Av og til vet Taliban hvem de ser etter fordi de har etterretningsinformasjon; eksempelvis at en polititjenestemann er på bussen de har stoppet. Taliban ser enkelt forskjell på en bonde og en myndighetsansatt, ifølge en NGO (A, møte i Balkh oktober 2019).

Taliban sjekker ID-papirene, som tazkera, til personer som stoppes. Dersom de finner et ID-kort fra den afghanske bank, kan det skape mistenksomhet og tolkes dit hen at personen er myndighetsansatt. Å være i besittelse av et SIM-kort fra det statlige telekommunikasjonsbyrået Salaam kan også skape mistenksomhet (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Dersom personen ikke har med seg ID-papirer, må de svare på spørsmål om eksempelvis bosted og arbeidsplass (NGO E, møte i Balkh oktober 2019). Taliban vil kunne kontakte landsbyledere, familiemedlemmer eller liknende for å finne ut av en persons identitet. Taliban kan sjekke ut mobilen til vedkommende og ringe personer som står oppført i kontaktlista. Det er imidlertid ikke vanlig at Taliban kontrollerer sosiale medier. Vanligvis har de ikke tilgang til internett, og i tillegg har de ikke tid til å gjennomføre langvarige og intensive kontroller ved veisperringene på hovedveien på grunn av sikkerhetsstyrkenes responstid. Dersom en person blir tatt i en illegal veisperring og holdt i fangenskap, kan en grundigere ID-kontroll forekomme, siden Taliban da har bedre tid til ID-sjekk. Dersom vedkommende ikke er myndighetsansatt eller personell i sikkerhetsstyrkene, vil Taliban løslate personen (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

ANDSF-personell utenfor tjeneste reiser aldri på veiene i uniform, de reiser i lokal klesstil og i kjøretøy med lav profil. Det forekommer at soldater, ANDSF-personell og myndighetsansatte blir tatt til fange av Taliban i de illegale kontrollpostene. De fleste blir holdt i en dag eller to, for så å bli løslatt (internasjonal observatør, møte i Balkh oktober 2019).

Hvorledes situasjonen løses, avhenger av i hvilket område hendelsene skjer, siden det er ulike lokale Taliban-grupper langs veien. Majoriteten av Talibans menn er lokale, og kjenner derfor de lokale landsbylederne og vil ha samtaler og lytte til dem. I slike situasjoner kan det lokale Taliban-lederskapet komme under press, og dersom de ignorerer lokalsamfunnet, kan de miste innflytelse i området. ANDSF-personell og myndighetsansatte kan ofte også være lokale selv eller i familie med lokale. Nettverk og relasjoner er avgjørende, og forhandlinger mellom Taliban og lokale eldre/ledere vil ofte gjennomføres (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Det har imidlertid vært situasjoner der Taliban har utvist mer aggressivitet, eksempelvis etter et lederskifte eller fordi gruppene har fått rådgivere/ledere som kommer utenfra provinsen. Da kan forhandlingene være vanskeligere, eller eventuelt ikke føre frem (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Det har vært hendelser der ANDSF-personell har blitt drept, etter at Taliban har stoppet dem på veien. I august 2019 ble en kvinnelig politiansatt drept da hun reiste sivilt i sin private bil på en sekundærvei mellom distriktene Dawlatabad og Balkh. Likeledes ble en politisjef i sivilt fra Char Bolak-distriktet drept, da han ble stoppet i sin private bil i Balkh-distriktet i juni (Abed 2019a, b).

Talibans andre målsetting med å sette opp illegale kontrollposter, er for å innkreve penger, såkalt skatt. De etterspør skatt fra lastebiler og tungtransport, spesielt lastebiler som frakter drivstoff, kull og andre varer. De skattlegger ikke private biler, kun kommersiell transportvirksomhet (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

I desember 2019 demonstrerte eksempelvis beboere både i Balkh- og Samangan-provinsen mot den illegale skattleggingen som Taliban pålegger lastebiltransporten på veien sørover fra Mazar-e Sharif gjennom Sholgara-distriktet til distriktet Dara-e Suf i Samangan-provinsen. Ifølge beboerne (som vist til i Musavi 2019a) krever Taliban inn 4000 afghani (50 \$) per lastebil, som vanligvis transporterer kull. Men også i myndighetenes kontrollposter på veien, skal lastebilsjåførene angivelig bli innkrevd skatt. Minst 3000 lastebiler som transporterer kull fra depotene i Dara-e Suf-distriktet skal være i drift på denne veistrekningen (Musavi 2019b).

I den nordlige regionen har det vært en økning i hendelser der Taliban har stoppet den kommersielle transportvirksomheten, tatt personer til fange og brukt dem til utpressing av penger. Dette slås fast av årsrapporten for 2019 fra United Nations Assistance Mission to Afghanistan (UNAMA). Eksempelvis ble fem tankbiler stoppet i en illegal veisperring i Char Bolak-distriktet i oktober. Sjåførene ble holdt i fangenskap i et par timer, før de ble løslatt etter betaling av løsepenger. Angivelig ble det betalt 30 000 afghani (ca. 390 \$) per lastebil (UNAMA 2020, s. 49-50).

5.2 Afghanske sikkerhetsstyrkers aktivitet

Afghanske sikkerhetsstyrker har i 2019 intensivert operasjonene langs hovedveien fra Mazar-e Sharif og vestover. ANDSF har gjennomført klareringsoperasjoner langs hovedveien, med målsetting om å redusere truslene fra og tilstedeværelsen av Taliban, men også for å reetablere og styrke allerede ødelagte eller forlatte kontrollposter. De har bygget nye baser og satt inn flere tropper som patruljerer veistrekningen. Gjennom kontrollpostene, basene og operasjonene, forsøker afghanske sikkerhetsstyrker å opprettholde en tilstedeværelse og en evne til å

respondere – relativt raskt – på hendelser langs hovedveien (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

En NGO-kilde (B, møte i Balkh oktober 2019) pekte på at gjennomføringen av klareringsoperasjonene i seg selv som oftest kan betegnes som vellykket, i den forstand at opprørere forlater området oppdraget knytter seg til. Men etter utført oppdrag, trekker ANDSF seg rutinemessig tilbake og forlater området, og Taliban vender tilbake til sine posisjoner. Muligens har det blitt opprettet noen nye baser eller kontrollposter, bemannet av lokalt politi eller militser, men disse er sjeldent godt nok rustet til å stå imot nye angrep fra Taliban.

Sikkerhetsstyrkens klareringsoperasjoner langs hovedveien har i de fleste tilfellene hatt begrenset varig effekt på den overordnede sikkerhetssituasjonen i provinsen. Siden mange talibanere bor i områdene hvor de er aktive, kan de unndra seg slike klareringsoperasjoner ved å blande seg med lokalbefolkningen eller temporært trekke seg ut av området, før de igjen opptar sin virksomhet etter ANDSF-operasjonen er avsluttet (internasjonal kilde, e-post 2019).

På landsbasis har afghanske og internasjonale styrker gjennomført et høyt antall luftangrep, og i 2018 ble det registrert mer enn tusen luftangrep i løpet av året. I 2019 har luftangrepene fortsatt med økt intensitet og omfang (Landinfo 2020, s. 13). I Balkh var imidlertid luftangrep nærmest fraværende i 2018, med kun tre registrerte angrep (internasjonal organisasjon, e-post 2018). I perioden fra begynnelsen av januar til november 2019, var det i underkant av 30 luftangrep i Balkh. Det har med andre ord vært en stor økning i bruk av luftangrep i provinsen sammenliknet med året før. Luftangrep i Balkh er allikevel på et betydelig lavere nivå enn eksempelvis Ghazni-provinsen, hvor det var i underkant av 200 luftangrep i samme periode, eller Helmand med om lag 450 luftangrep, og som med dette topper statistikken (internasjonal organisasjon, e-post 2019).

Luftangrepene i provinsen gjennomføres som oftest som respons på opprørsaktiviteten, og nesten 70 prosent av slike angrep har blitt gjennomført i distriktene Char Bolak, Chimtal og Sholgara (internasjonal organisasjon, e-post 2019).

6 Voldens intensitet og spredning

6.1 Konfliktnivå: Den konfliktrelaterede volden har økt i 2019

Alle kildene Landinfo hadde møter med i Balkh-provinsen, var samstemte om at sikkerhetssituasjonen hadde forverret seg i 2019 sammenliknet med 2018. En NGO beskrev situasjonen helt enkelt med å si at (Landinfos oversettelse):

«Taliban angriper mer enn tidligere og de har vunnet terreng i nordvest, vest og sør, særlig i de siste seks månedene» (NGO B, møte i Balkh oktober 2019).

Det har vært en jevn økning i registrerte sikkerhetshendelser i 2019. I perioden fra begynnelsen av januar til november 2019 ble det registrert rundt 850 sikkerhetshendelser i Balkh-provinsen, hvilket er rundt 200 flere hendelser enn året før (internasjonal organisasjon, e-post 2018; 2019).

Den 28. september ble det gjennomført presidentvalg i Afghanistan. Tradisjonelt øker den opprørsinitierte voldsbruken i forkant av valg (Landinfo 2020). I likhet med landet for øvrig, økte også voldsnivået i Balkh i valgperioden. Det var flere trusler og sikkerhetshendelser forut for valget, og folk ble avskrekket fra å avgi stemme. Valgdeltakelsen var mye lavere ved presidentvalget enn ved parlamentsvalget året før. Mange valglokaler i rurale områder var stengt, men de var åpne i urbane sentre. Til tross for høy voldsbruk i perioden forut for valget, var antall sikkerhetshendelser på selve valgdagen likevel lavere enn forventet (internasjonal observatør, møte i Balkh oktober 2019). Dette til tross; dersom man ser bort fra den generelle økningen i voldsnivået som den valgrelaterte volden førte med seg,⁸ så har det uansett vært en økning i antall registrerte sikkerhetshendelser i provinsen i 2019 sammenliknet med fjoråret (NGO A, møte i Balkh oktober 2019; Jawed 2019; Pajhwok 2019).

Året 2019 ble avsluttet med et forholdsvis høyt konfliktnivå, og desember 2019 ble en av de mest urolige månedene i året. Opprørsaktiviteten økte i frekvens, men også i skala, fordi Taliban gjennomførte flere høyprofilerte angrep mot ANDSFs nøkkelposisjoner (internasjonal kilde, e-post 2020). Eksempelvis angrep Taliban en militærbase i Dawlatabad-distriktet den 24. desember. Dette var et innside-angrep; to soldater bisto talibanerne som tok seg inn i basen. Den 26. desember gjennomførte opprørerne et selvmords- og komplekst angrep mot en ANDSF-base i Puli Bangala-området i Chimal-distriktet. Et kjøretøy av typen Humvee fullastet med eksplosiver ble brukt i angrepet, og minst 20 ANDSF-personell ble drept (Faizi & Abed 2019).

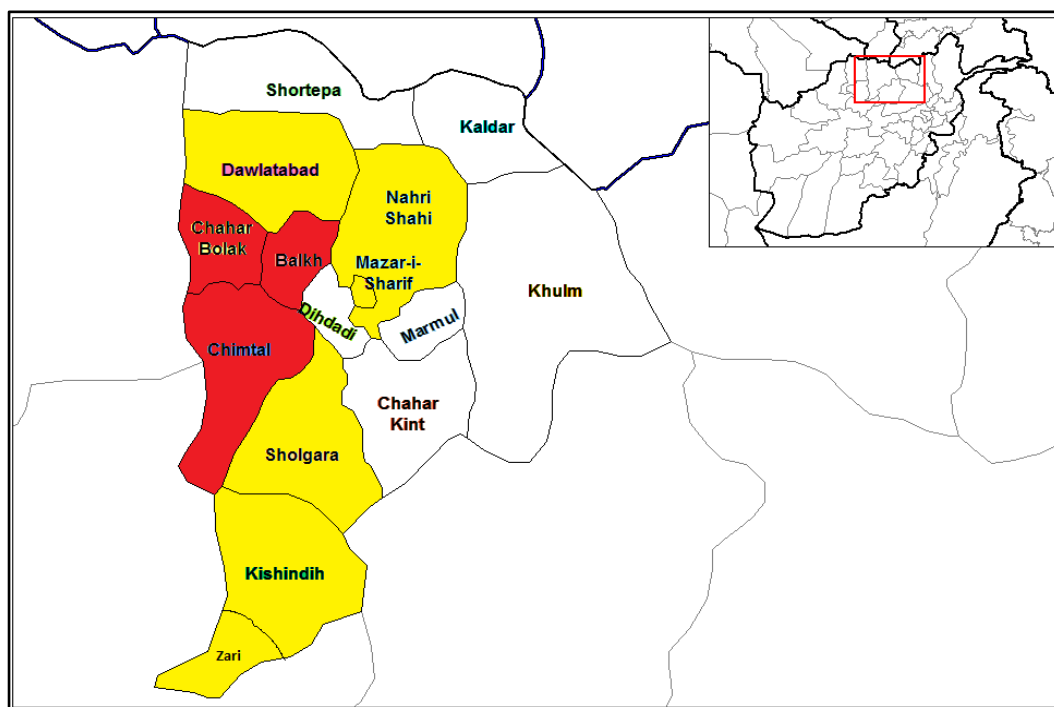
6.2 Hvilke områder var mest utsatt for konfliktrelatert vold i 2019?

Nedenfor er et kart over provinsen som viser utbredelsen av konfliktrelatert vold på distriktsnivå. Distriktene er inndelt etter farger som markerer antall registrerte sikkerhetshendelser i perioden fra 1. januar til og med 30. oktober 2019 (internasjonal organisasjon, e-post 2019):

- Distrikter markert rødt: mellom 140 og 200 sikkerhetshendelser.
- Distriktene markert gult: mellom 30 til 75 sikkerhetshendelser.

⁸ Konfliktaktiviteten knyttet til presidentvalget i september 2019 var høyere enn konfliktaktiviteten i forbindelse med parlamentsvalget i 2018 (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

- Distriktene markert hvitt: mellom 1 og 20 sikkerhetshendelser.

Kilde: Kartet over Balkh-provinsen er hentet fra Wikipedia. Det gjøres oppmerksom på at distriktsgrensene ikke er nøyaktige, og kartet er derfor kun ment som en illustrasjon. Landinfo har fargekodet kartet.

De tre vestlige distriktene Balkh, Chintal og Char Bolak står i en særstilling når det gjelder konfliktnivå, og nesten 60 prosent av alle registrerte sikkerhetshendelsene i provinsen har skjedd i disse tre distriktene. Det har blitt registrert flest sikkerhetshendelser i distriktet Balkh, deretter følger Chintal og Char Bolak (internasjonal organisasjon, e-post 2019).

Distriktene Sholgara, Nahr-e-Shahi, Dawlatabad, Mazar-e Sharif, Kishende og Zari utgjør i overkant av 35 prosent av det totale antallet hendelser i provinsen (internasjonal organisasjon, e-post 2019).

De resterende fem prosentene av det totale antallet registrerte sikkerhetshendelser i provinsen, har funnet sted distriktene Shortepa, Kaldar, Char Kent, Dehdadi, Khulm og Marmul (internasjonal organisasjon, e-post 2019).

6.2.1 Det registreres flere sikkerhetshendelser på hovedveien

Hovedveien strekker seg vestover fra Mazar-e Sharif by til Sheberghan by, provinshovedstaden i naboprovisen Jawzjan, og østover fra Mazar-e Sharif til Aybak by, provinshovedstaden i Samangan-provinsen.

Strekningen fra Mazar-e Sharif vestover til Balkh by er på omtrent 25 kilometer, mens veien videre fra Balkh by vestover til Jawzjan er på rundt 185 kilometer

(NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Denne veistrekningen er svært trafikkert, hundrevis av kjøretøy – både private og kommersielle – kjører her i løpet av dagen. Hele veien er asfaltert, men flere steder har veien blitt utsatt for skadeverk fra Taliban for å sinke trafikken.

I en treårs periode har det vært en gradvis økning i opprørsaktiviteten langs hovedveien fra Mazar-e Sharif by og vestover til Sheberghan by i Jawzjan-provinsen; fra om lag 15 hendelser i 2017, til rundt 95 i 2018, til rekordhøye 315 hendelser i 2019 (internasjonal kilde, e-post 2019).

Den mest urolige delen av veistrekningen er, helt nøyaktig, fra vest for Balkh by i Balkh-distriktet til provinsens administrative grense. På denne veistrekningen kan det skje hendelser, i all hovedsak Taliban- angrep på ANDSFs kontrollposter, baser og konvoier, på daglig basis (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

På hovedveien som strekker seg østover fra Mazar-e Sharif til provinshovedstaden Aybak i naboprovinsen Samangan, registreres det få sikkerhetshendelser, men det kan være enkelte kriminelle grupperinger langs veien. Først når hovedveien nærmer seg Aybak by i Samangan-provinsen, øker antallet sikkerhetshendelser (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

6.3 Kildenes oppsummerende beskrivelser av distriktene

6.3.1 De vestlige distriktene

De tre vestlige distriktene i Balkh-provinsen – Chimtal, Char Bolak og Balkh – vurderes av kildene som omstridte. Dette er distrikter hvor Taliban står sterkt og har stor tilstedeværelse og innflytelse. Majoriteten av befolkningen i disse distriktene er pashtunere. Taliban fikk først fotfeste i distriktene Chimtal og Char Bolak.

I Char Bolak, som ligger rundt 10 kilometer vest for Balkh by, har afghanske myndigheter kun kontroll i distriktssenteret, i tillegg til noen få landsbyer med beliggenhet rundt én til to kilometer fra distriktssenteret. De øvrige omkringliggende områdene er de facto under Talibans kontroll (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Hovedveien går gjennom distriktet. Sikkerhetsmessig fokuserer ANDSF kun på selve veien, og ikke på omkringliggende områder – dette er områder hvor afghanske myndigheter ikke har tilgang (internasjonal kilde, e-post 2019). Taliban har altså full tilgang til veien, de kommer fra landsbyene under deres kontroll, utfører angrep på veien og trekker seg raskt tilbake til landsbyene. Dette er et typisk konfliktmønster som har vedvart i flere år (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Området Aq Tapa i Char Bolak-distriktet anses som Talibanens høyborg. Området har sentral beliggenhet ved veien, er geografisk flatt og gir adgang til sekundærveier, hvilket gir Taliban en fordel og mulighet til rask retrett, dersom de tar personer til fange i illegale veisperringer. I dette området har det forekommet flere slike hendelser (internasjonal kilde, e-post 2019).

En av NGO-kildene som har prosjekter i Char Bolak-distriktet fortalte at Taliban kan være mistenksomme ovenfor personer som kommer utenfra. Å reise med organisasjonens egne biler blir vurdert å medføre risiko for at Taliban fatter interesse for kjøretøyet. De ansatte reiser derfor med lavest mulig profil og bruker leiebil (NGO C, møte i Balkh oktober 2019).

Situasjonen i Chimtal-distriktet er sammenliknbar med Char Bolak. Også her kontrollerer afghanske myndigheter kun distriktssenteret og noen få landsbyer i nærheten. I omkringliggende områder, spesielt i nord av distriktet og sør for hovedveien, har Taliban stor innflytelse (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

I Chimtal-distriktet er fjellområdet Albruz kjent som Talibanens «safe haven». Området brukes av Taliban til planlegging og trening, i tillegg til at området altså fungerer som et fristed. På grunn av terrenget, er dette et vanskelig område for afghanske sikkerhetsstyrker å operere i (Landinfo 2017, s. 25).

Tidligere har Balkh-distriktet hatt færre registrerte sikkerhetshendelser enn det som er tilfellet i distriktene Chimtal og Char Bolak. I 2019 har situasjonen endret seg, og antall sikkerhetshendelser i distriktet har økt (internasjonal kilde, e-post 2019). Balkh-distriktet har nå samme profil som Chimtal og Char Bolak. Men i tillegg til distriktssenteret, er også områder langs hovedveien under myndighetskontroll. Resten av distriktet styres av Taliban (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

6.3.2 De sørlige distriktene

Sholgara-distriktet er et strategisk viktig distrikt for Taliban på grunn av beliggenheten. Distriktet ligger sør for Mazar-e Sharif og fungerer derfor som bindeledd mellom provinsene Sar-e Pul, Jawzjan og Balkh. Veiene som går gjennom distriktet er viktige for Taliban, for at de skal ha bevegelse og mobilitet på tvers av Balkh-provinsen. Det er særlig muligheten til å bevege seg mellom distriktene Zari og Kishendeh i sør og Chimtal i vest som er viktig (NGO C, møte i Balkh oktober 2019).

Det skal være tett samarbeid mellom opprørsgrupper i de tre distriktene Sholgara, Kishendeh og Chimtal, som ledd i et forsøk på å etablere full bevegelsesfrihet i området. På denne måten kan grupperingene i Sholgara og Kishendeh benytte seg av Alburz-fjellene i Chimtal-distriktet som fristed (internasjonal kilde, e-post 2019).

Ifølge en kilde har imidlertid ikke Taliban, så langt, evne til å kontrollere Sholgara-distriktet, fordi partiet Jamiat står sterkt der. Derfor er det fortsatt svært mange myndighetsvennlige militser til stede (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

De to sørligste distriktene i provinsen – Zari og Kishendeh – har tilnærmet samme profil som de vestlige distriktene. Distriktssentrene kontrolleres av myndighetene, mens Taliban står sterkt i øvrige områder av distriktene (NGO A; C, møte i Balkh oktober 2019). Dette er avsidesliggende og grissgrendte distrikter. Myndighetene har liten tilstedeværelse utover distriktssentrene, mens Taliban tilsynelatende kan bevege seg fritt i distriktene, hvor de har stor innflytelse.

6.3.3 De nordlige distriktene

I distriktet Dawlatabad i nordvest har det i 2019 vært større opprørsaktivitet sammenliknet med tidligere år. Kildene beskrev distriktssenteret som myndighetskontrollert, selv om store områder i distriktet er under innflytelse av Taliban (NGO C, møte i Balkh oktober 2019). En NGO-kilde (E, møte i Balkh oktober 2019) mente at myndighetens innflytelse ikke gjaldt i distriktet utover distriktssenteret.

I distriktene i nord – Shortepa og Kaldar – er myndighetenes og Talibans innflytelse jevnt fordelt. Situasjonen ble beskrevet av en kilde å være relativt rolig i disse distriktene, til tross for at enkelte opprørsaktiviteter forekommer (NGO A; C, møte i Balkh oktober 2019).

I distriktenes grenseområder til Usbekistan, spesielt rundt grensebyene Hairatan og Termes, er det få sikkerhetshendelser. På grunn av handelsvirksomheten, er grensebyene svært viktige strategisk.

Afghanske myndigheter, med blant annet grensepolitiet, har høy fokus på sikkerheten i områdene. Det samme gjelder myndighetene på usbekisk side av grensen. En NGO-kilde (B, møte i Balkh oktober 2019) hevdet, uten å kunne gi noen detaljer, at grenseområdene har god sikkerhet fordi områdene utgjør en svært viktig inntektskilde for provinsens sterke mann; Atta. Afghanske sikkerhetsstyrker har også høyt fokus på å bidra til god veisikkerhet på strekningen fra grenseområdene til Mazar-e Sharif, og få sikkerhetshendelser registreres langs veistrekningen.

6.3.4 De østlige distriktene

I det nordøstlige Nahr-e Shahi-distriktet har opprørsaktiviteten økt og er høyere i 2019 enn i tidligere år (internasjonal organisasjon, e-post 2019). I perioden fra begynnelsen av 2019 og frem til november 2019, ble det som kartet over viser, registrert mellom 30 til 75 sikkerhetshendelser.

I Khulm-distriktet rapporteres det om relativt lite konfliktaktivitet, men det forkommer hendelser langs provinsgrensen til naboproinsen Kunduz. Det samme er gjeldende for distriktet Marmul. En kilde mente at siden partiet Jamiat har sterk innflytelse i Marmul-distriktet, så bidrar dette til å opprettholde en situasjon med lite opprørsaktivitet (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

I det sørøstlige Char Kent-distriktet forekommer det opprørsaktivitet, men dette er som regel knyttet til talibanere som kommer fra nabadistriktet Sholgara-distriktet (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

6.3.5 De sentrale distriktene

Dehdadi-distriktet ligger i sentrum av provinsen, og har nær geografisk beliggenhet til Mazar-e Sharif. Det er stor tilstedeværelse av afghanske sikkerhetsstyrker, blant annet fordi militærleiren Camp Shaheen ligger i distriktet. Det registreres få sikkerhetshendelser i distriktet (NGO A; C, møte i Balkh oktober 2019).

Sikkerhetssituasjonen i provinshovedstaden har blitt omtalt tidligere i notatet.

7 Sivile rammes av konflikten

Av Afghanistans 34 provinser, er Balkh den tolvte mest rammede provinsen når det gjelder sivile ofre som følge av konfliktrelatert vold. I 2019 registrerte UNAMA totalt 277 sivile ofre i provinsen, hvorav 108 ble drept og 169 skadd (UNAMA 2020, 94).

I motsetning til nedgangen i sivile ofre på landsbasis,⁹ har det i Balkh-provinsen vært en økning på 22 prosent i 2019 sammenliknet med 2018, da det totalt ble registrert 227 sivile ofre (85 drept og 142 skadde) (UNAMA 2020, s. 5, 94; 2019, s. 67).

På lik linje med 2018, forårsaket bakkekamper flest sivile ofre i provinsen i 2019, deretter fulgte bruken av IEDer og målrettede drap som de viktigste årsakene (UNAMA 2020, s. 5, 94; 2019, s. 67).

I tillegg til mulige følger av konfliktrelatert vold, er lokalbefolkningen i områder med stor innflytelse av Taliban også underlagt illegal skattelegging, ofte tilrettelagt av ledere eller eldre i landsbyen. Alle må betale skatt til Taliban, som gjelder skatt på varer og produkter fra lærere eller andre personer med inntekt

⁹ Ifølge UNAMAs (2020, s. 5) årlige rapportering om sivile ofre som følge av konfliktrelatert vold, var det totalt 10 392 ofre i 2019 på landsbasis, hvorav 3 403 personer ble drept og 6 090 personer ble skadd. Dette utgjør en nedgang på fem prosent sammenliknet med 2018.

(NGO C, møte i Balkh oktober 2019). Ifølge en kilde er det to typer skatt; for det første blir hver husstand skattlagt, men denne skatten er som regel lav. For det andre må man årlig betale rundt ti prosent av verdiene familien har, som skatt på eiendom, jordbruk eller husdyr (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Som tidligere nevnt, rekrutteres lokalbefolkningen til Taliban hovedsakelig frivillig (NGO C, møte i Balkh oktober 2019). Den økonomiske faktoren er vesentlig, og er en av hovedårsakene til at personer lar seg rekruttere til Taliban. Folk har generelt dårlig økonomi og arbeidsmarkedet er vanskelig. Områder hvor Taliban står sterkt er som regel fattige og grissgrendte strøk, med få muligheter til inntektsgivende arbeid. Taliban betaler lønn eller gir andre ytelser. En kilde påpekte at for å tiltrekke seg ungdom, kan eksempelvis Taliban gi en motorsykel, noe som bidrar til at ungdommen får økt status i lokalsamfunnet (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). En annen rekrutteringsstrategi, er religionen og argumentet om at Taliban representerer islamske verdier. Dette er alltid virkningsfullt, mente en NGO-kilde (C, møte i Balkh oktober 2019).

I enkelte områder hvor Taliban står sterkt og har kontroll, vil Taliban kunne henvende seg til landsbybefolkningen og si at familier med flere sønner, må bidra med rekrutter. Dersom familien forlater området for å unngå dette, eksempelvis til Mazar-e Sharif, er det lite sannsynlig at Taliban følger dette opp (NGO A, møte i Balkh oktober 2019). Har familien jord, kan det være lokale variasjoner om hva som skjer med eiendommen, fra at andre i storfamilien dyrker jorda til at Taliban konfiskerer den. Taliban forventer også bidrag fra lokalbefolkningen på andre måter, eksempelvis mat (NGO A, møte i Balkh oktober 2019).

Skriftlige kilder

- AAN, dvs. Afghanistan Analysts Network (2017, 30. september). Bracing for Attacks on Ashura: Extra security measures for Shia mourners. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/bracing-for-attacks-on-ashura-extra-security-measures-for-shia-mourners/> [lastet ned 5. mars 2020]
- AAN (2020, 28. februar). The 'Reduction in Violence' Week: What did (some of the) people think? *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-reduction-in-violence-week-what-did-some-of-the-people-think/> [lastet ned 5. mars 2020]
- Abed, F. (2019a, 8. august). Afghan War Casualty Report: August 2-8. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2019/08/08/magazine/afghan-war-casualty-report.html> [lastet ned 18. februar 2020]
- Abed, F. (2019b, 27. juni). Afghan War Casualty Report: June 21-27. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2019/06/27/magazine/afghan-war-casualty-report.html> [lastet ned 20. februar 2019]
- BBC (2020, 11. mars). Taliban prisoner swap begins as part of Afghan peace talks. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-asia-51827847> [lastet ned 11. februar 2020]
- Clark, K (2011, 6. desember). Ashura Attacks (1): Playing with Fire. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/ashura-attacks-1-playing-with-fire/> [lastet ned 18. mars 2020]
- CSO, dvs. Central Statistic Organization (2015, 5. januar). *Balkh Socio-Demographic and Economic Survey*. Kabul: CSO/UNFPA. Tilgjengelig fra https://afghanistan.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Balkh%20Socio-Demographic%20and%20Economic%20Survey_0.pdf [lastet ned 15. januar 2020]
- CSO & UNFRP, dvs. United Nations Population Fund (2016, oktober). *Socio Demographic and Economic Survey (SDES) - Balkh Highlights*. Kabul: UNFPA. Tilgjengelig fra <https://afghanistan.unfpa.org/en/publications/socio-demographic-and-economic-survey-sdes-balkh-highlights> [lastet ned 15. januar 2020]
- EASO, (2019, juni). *Afghanistan. Security situation. Country of Origin Information Report*. Valetta: EASO. Tilgjengelig fra https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/Afghanistan_security_situation_2019.pdf [lastet ned 12. februar 2020]
- Faiez, R. (2019, 5. august). Afghan official: Policeman opens fire on colleagues, kills 7. *ABC News*. Tilgjengelig fra <https://abcnews.go.com/International/wireStory/afghan-official-policeman-opens-fire-colleagues-kills-64776511> [lastet ned 18. februar 2020]
- Faizi, F. & Abed, F. (2019, 30. desember). Afghan War Casualty Report: December 2019. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2019/12/05/magazine/afghan-war-casualty-report-december-2019.html?searchResultPosition=3> [lastet ned 18. februar 2020]
- Giustozzi, A. & Reuter, C. (2011, april). *The Insurgents of the Afghan North – The rise of the Taliban, the self-abandonment of the Afghan government and the effects of ISAF's 'capture-and-kill campaign'*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra <http://aan-afghanistan.com/uploads/AAN-2011-Northern-Insurgents.pdf> [lastet ned 18. februar 2020]

- GlobalSecurity (2018, 6. september). *Afghan National Army (ANA) - Order of Battle*. Alexandring: GlobalSecurity. Tilgjengelig fra <https://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/ana-orbat.htm> [lastet ned 18. februar 2020]
- Government of the United States of America (2020, 29. februar). *Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan which is not recognized by the United States as a state and is known as the Taliban and the United States of America*. Washington D.C.: Government of the United States of America. Tilgjengelig via reliefweb: <https://reliefweb.int/report/afghanistan/agreement-bringing-peace-afghanistan-between-islamic-emirate-afghanistan-which> [lastet ned 6. mars 2020]
- Hammer, A. (2019). *Faryab. Arven etter Norge*. Oslo: Forlaget Press.
- Hasrat-Nazimi, W. (2016, 11. november). Mazar-i-Sharif attack proves no Afghan city is safe. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <http://www.dw.com/en/mazar-i-sharif-attack-proves-no-afghan-city-is-safe/a-36360885> [lastet ned 19. februar 2020]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2015). *Today We Shall All Die*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/afghanistan0315_4up.pdf [lastet ned 9. oktober 2017]
- Jawed, A. (2019, 15. september). Insecurity to keep voter turnout low in Balkh. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2019/09/15/insecurity-keep-voter-turnout-low-balkh> [lastet ned 18. februar 2020]
- Khaama Press (2019, 22. oktober). NDS Special Forces foil suicide attack in Mazar-e Sharif city aimed at assassinating Gen. Malik. *Khaama Press*. Tilgjengelig fra <https://www.khaama.com/nds-special-forces-foil-suicide-attack-in-mazar-e-sharif-city-aimed-at-assassinating-gen-malik-04256/> [lastet ned 19. februar 2020]
- Landinfo (2017, 30. oktober). *Afghanistan: Sikkerhetssituasjonen i den nordlige regionen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Afghanistan-Sikkerhetssituasjonen-i-den-nordlige-regionen-30102017.pdf> [lastet ned 14. februar 2020]
- Landinfo (2018, 20. juni). *Afghanistan: Sikkerhetssituasjonen i den nordlige regionen – oppdatering*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/06/Respons-Sikkerhetssituasjonen-i-den-nordlige-regionen---oppdatering-20062018.pdf> [lastet ned 14. februar 2020]
- Landinfo (2020, 22. januar). *Afghanistan: Sikkerhetssituasjon og konfliktmønster i 2019*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/01/Temanotat-Afghanistan-Sikkerhetssituasjonen-og-konfliktmønster-i-2019-22012020.pdf> [lastet ned 12. februar 2020]
- Mashal, M. (2020, 1. mars). Taliban and U.S. Strike Deal to Withdraw American Troops From Afghanistan. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2020/02/29/world/asia/us-taliban-deal.html> [lastet ned 6. mars 2020]
- Musavi, A. (2019a, 20. desember). Drivers Protest Extortion on Key Northern Highway. *Tolo News*. Tilgjengelig fra <https://tolonews.com/afghanistan/drivers-protest-extortion-key-northern-highway> [lastet ned 18. februar 2020]
- Musavi, A. (2019b, 10. august). Security In Balkh Highway Concerning: Residents. *Tolo News*. Tilgjengelig fra <https://tolonews.com/afghanistan/security-balkh-highway-concerning-residents> [lastet ned 18. februar 2020]

- NATO (2019). *Train Advise Assist Command – North*. Brussel: NATO. Tilgjengelig fra <https://rs.nato.int/rs-commands/train-advise-assist-command-north.aspx> [lastet ned 4. mars 2020]
- NSIA, dvs. National Statistics and Information Authority (2019). *Afghanistan Population Estimates for the year 1398 (2019 -2020)*. Kabul: NSIA. Tilgjengelig fra <https://www.nsia.gov.af:8080/wp-content/uploads/2019/06/%D8%A8%D8%B1-%D8%A2%D9%88%D8%B1%D8%AF-%D9%86%D9%81%D9%88%D8%B3-%D9%86%D9%87%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%B3%D8%A7%D9%84-98.pdf> [lastet ned 19. mars 2020]
- Nordland, R. (2019, 21. mars). Missing Flowers and Bitter Politics Put a Damper on Afghan Nowruz Party. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2019/03/21/world/asia/nowruz-afghanistan-atta-mohammed-noor.html?searchResultPosition=39> [lastet ned 22. januar 2020]
- NTN/NRK (2020, 7. mars). Afghanistans president nekter å løslate Taliban-fanger nå. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/afghanistans-president-nekter-a-loslate-taliban-fanger-na-1.14933025> [lastet ned 9. mars 2020]
- Pajhwok (2019, 14. september). 33 polling sites to stay shut in Balkh on Election Day. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2019/09/14/33-polling-sites-stay-shut-balkh-election-day> [lastet ned 18. februar 2020]
- Pajhwok reporter (2019, 19. juni). Balkh police taking action against illegal armed men: Chief. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2019/06/10/balkh-police-taking-action-against-illegal-armed-men-chief> [lastet ned 19. februar 2020]
- Rahim, N. & Mashal, M. (2019, 16. desember). Afghan Warlord Escapes Arrest as Troops Turn City into War Zone. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2019/12/16/world/asia/afghanistan-Qaisari-arrest.html> [lastet ned 22. januar 2020]
- Rahim, N. & Marshal, M. (2020, 6. mars). Taliban Ramp Up Attacks on Afghans After Trump Says ‘No Violence’. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2020/03/04/world/asia/afghanistan-taliban-violence.html?searchResultPosition=3> [lastet ned 9. mars 2020]
- Reporterly (2019a, 17. desember). Developing: 18 wounded in Mazar-e Sharif Blast. *Reporterly*. Tilgjengelig fra <http://reporterly.net/live/newsfeed/tuesday-december-17-2019/developing-18-wounded-in-mazar-e-sharif-blast/> [lastet ned 18. februar 2020]
- Reporterly (2019b, 22. oktober). NDS Thwarted Suicide Attack in Mazar-e-Sharif. *Reporterly*. Tilgjengelig fra <http://reporterly.net/live/newsfeed/tuesday-october-22/nds-thwarted-suicide-attack-in-mazar-e-sharif/> [lastet ned 19. februar 2020]
- Shaheed, A. (2019, 16. desember). Who Is Nizamuddin Qaisari? *Tolo News*. Tilgjengelig fra <https://tolonews.com/afghanistan/who-nizamuddin-qaisari> [lastet ned 18. februar 2020]
- Tolo News (2019, 13. april). Balkh Gets New Acting Police Chief. *Tolo News*. Tilgjengelig fra <https://tolonews.com/afghanistan/balkh-gets-new-acting-police-chief> [lastet ned 18. februar 2020]

- UNAMA & OHCHR, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan & OHCHR, dvs. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2019, februar). *Protection of Civilians in Armed Conflict. Afghanistan Annual Report 2018*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_annual_protection_of_civilians_report_2018_-_23_feb_2019_-_english.pdf [lastet ned 9. mars 2020]
- UNAMA & OHCHR (2020, februar). *Protection of Civilians in Armed Conflict. Afghanistan Annual Report 2019*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/afghanistan_protection_of_civilians_annual_report_2019_-_22_february.pdf [lastet ned 9. mars 2020]
- UN News (2020, 10. mars). Security Council resolution endorses moves towards long-sought Afghanistan peace. *UN News*. Tilgjengelig fra <https://news.un.org/en/story/2020/03/1059161> [lastet ned 11. mars 2020]

Muntlige kilder

- Internasjonal kilde, e-post 2019 og 2020.
- Internasjonal observatør, møte i Balkh, 22. oktober 2019.
- Internasjonal organisasjon, e-post 2018 og 2019.
- NGO A, møte i Balkh 24. oktober 2019.
- NGO B, møte i Balkh, 26. oktober 2019.
- NGO C, møte i Balkh, 22. oktober 2019.
- NGO D, møte i Balkh, 21. oktober 2019.
- NGO E, møte i Balkkh, 23. oktober 2019.
- NGO F, møte i Balkh, 21. oktober 2019.
- NGO G, møte i Balkh, 24. oktober 2019.